

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา
A Causal Model of Sufficiency Economy Philosophy in Life Quality
Development of the Elderly According to Buddhist Psychology

ชญัญชญา ธรรมาเวทย์
Chanchaya Dhammavat^๑

Received: *March 14, 2019*

Revised: *December 22, 2019*

Accepted: *December 24, 2019*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา (๒) สร้างโมเดลสมมติฐาน (๓) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธีโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๓๓ รูป/คน กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร ๗๗๐ คน วิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยในการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และโปรแกรม LISREL ผลการวิจัย พบว่า (๑) องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา ได้แก่ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม ภาวนา ๔ การเห็นคุณค่าในตนเอง และคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา (๒) โมเดลสมมติฐานมีตัวแปรแฝง ๕ ตัว และตัวแปรสังเกตได้ ๒๐ ตัว (๓) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ๒ โมเดล คือ (๑) โมเดลที่มีภาวนา ๔ เป็นตัวส่งผ่าน ($\chi^2 = ๘๐.๐๕$, $df = ๖๑$, $p = ๐.๐๕๑$, $GFI = ๐.๙๙$, $AGFI = ๐.๙๗$, $RMSEA = ๐.๐๒๐$) และ (๒) โมเดลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นตัวส่งผ่าน ($\chi^2 = ๗๗.๙๐$, $df = ๖๓$, $p = .๐๙๘$, $GFI = .๙๙$, $AGFI = .๙๗$, $RMSEA = .๐๒๑$)

คำสำคัญ : พุทธจิตวิทยา, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ภาวนา ๔,
การเห็นคุณค่าในตน, คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

^๑ ฝ่ายการต่างประเทศ บริษัทเมืองไทยกฎหมาย-การบัญชี จำกัด เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร.
Foreign Affairs Department MaungThai Law-Account Co.,Ltd. Khet Bang Khen Bangkok,
Thailand. Email: monaliza1955@gmail.com

Abstract

Objectives of this Academic article were (1) to study the elements of the sufficiency economy philosophy in the life quality development of the elderly according to Buddhist psychology (2) to create a hypothesis causal model and (3) to validate a causal model with empirical data. Mixed Research Methods using quantitative research to extend qualitative results was used for research design. The key informants consisted of 33 specialists and the samplings were 770 samples of the elderly in Kamphaeng Phet province. The Research instruments were in-depth interviews and the questionnaires. Qualitative data were analyzed by using content analysis and analytic induction. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, correlation and LISREL program. Research results were shown as follows: (1) the elements of Sufficiency economy philosophy in life quality development of the elderly according to Buddhist psychology consisted of the Sufficiency economy philosophy, Conditions of Knowledge and moral, Bhavana IV, Self-extreme and life quality development of the elderly according to Buddhist psychology (2) the hypothesis causal model consisted of 5 latent variables and 20 observed variables and (3) The results showed that 2 causal models of Sufficiency economy philosophy in life quality development of the elderly according to Buddhist psychology were fit with the empirical data: 1) A model consisted of Bhavana IV as a mediator variable ($\chi^2 = 80.05$, $df = 61$, $P = 0.051$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.97$ and $RMSEA = 0.020$, indirect influence upon $QUAL = 0.78$ at statistically significant value of 0.01). 2) A model consisted of Self-extreme as a mediator variable ($\chi^2 = 77.90$, $df = 63$, $P = 0.098$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.97$ and $RMSEA = 0.021$, direct influence and indirect influence upon $QUAL = 0.57$ and 0.15 at statistically significant value of 0.01).

Keywords: Buddhist Psychology, Sufficiency Economy Philosophy,

Bhavana IV, Self-Esteem, Life Quality Development of the Elderly

๑. บทนำ

ประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยมีอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ การพัฒนาการทางการแพทย์และสาธารณสุข การดูแลตนเองมากขึ้นทำให้ผู้สูงอายุมีอายุโดยเฉลี่ยที่ยืนยาวขึ้น ส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมศาสตร์ สภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป^๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จังหวัดกำแพงเพชรมีจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑๑๖,๒๑๓ คน ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัด ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนร้อยละ ๑๕.๙๔ แบ่งเป็นชาย จำนวน ๕๒,๘๔๔ คน หญิง จำนวน ๖๓,๓๖๙ คน ช่วงอายุของผู้สูงอายุระหว่าง ๖๐-๖๙ ปี ร้อยละ ๕๘.๒๐, ๗๐-๗๙ ปี ร้อยละ ๒๗.๙๐, และ ๘๐ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๑๓.๙ ไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๙,๙๘๘ คน เป็นผู้สูงอายุพิการ จำนวน ๗,๔๕๙ คน เป็นผู้ป่วยเรื้อรังติดเตียงและติดบ้าน จำนวน ๗๘๒ และ ๔,๐๓๑ ตามลำดับ และยังมีผู้สูงอายุที่ยังต้องทำงานหารายได้เลี้ยงตนเอง/ครอบครัว จำนวน ๖๑,๑๐๐ คน ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำงาน จำนวน ๕๕,๑๑๓ คน (สำนักงานสถิติจังหวัด

กำแพงเพชร, ๒๕๖๐)^๓ จากสถานการณ์ข้อมูลของผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชรดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า จังหวัดกำแพงเพชรกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. ๒๕๖๗ ทางสำนักงานสถิติจังหวัดกำแพงเพชร คาดการณ์ปัญหาที่สำคัญว่า ควรจะเป็นเรื่องสำหรับผู้สูงอายุยังต้องทำงานหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังมีน้อย และควรแก้ไขปัญหในส่วนดังกล่าวจึงจะถูกต้อง ในขณะที่ผู้วิจัยมองว่า ปัญหาที่นำศึกษาและเป็นส่วนสำคัญของสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชรนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ต้องมีการส่งเสริมทั้งทางด้านกาย จิตใจ/อารมณ์ สังคม และปัญญา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรทรงได้พระราชทานให้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่ยึดความพอเหมาะพอดี มีเหตุผล และความไม่ประมาท มาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหภายในกระแสโลกาภิวัตน์ รวมถึงการนำหลักธรรมตามพระพุทธศาสนา และการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุมาประยุกต์ใช้ให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกด้านต่อไป

^๒ ศิริวรรณ ว่องวีรวิทย์ และลดารัตน์ ศรีรักษ์. (๒๕๕๑). การวางแผนทางการเงินเพื่อวัยเกษียณ. มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๒, เข้าถึงได้จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/april_june_11/pdf/aw31.pdf

^๓ สำนักงานสถิติจังหวัดกำแพงเพชร, ๒๕๖๐. สืบค้นเมื่อ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๒, เข้าถึงได้จาก http://kpphet.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=308:inforgraphic---2560&catid=84:2011-10-11-07-23-12&Itemid=558

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา” สำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี ๓ ข้อ คือ

๑. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา

๒. เพื่อสร้างโมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา

๓. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยากับข้อมูลเชิงประจักษ์

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย/รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationships) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถาม ผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น ๒ ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ เพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่ ๑ และ ๒ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) ได้ทำการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำการศึกษาภาคสนามโดยการสัมภาษณ์

เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายรายบุคคล (Individual depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ส่วนการวิจัยในระยะที่ ๒ เพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่ ๓ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative approach) ทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ

สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ และประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้ (๑) การวิจัยเชิงคุณภาพ มีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ เป็นบุคคลต้นแบบ หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับใน ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านพระพุทธศาสนา ด้านจิตวิทยาร่วมสมัย ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และด้านคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๓๒ รูป/คน (๒) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชรเป็นตัวแทนของประชากรที่อาศัยอยู่ใน ๑๑ อำเภอของจังหวัดกำแพงเพชร

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเพื่อให้ได้การเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร และขนาดที่พอเพียง แล้วสรุปอ้างอิงผลที่ได้จากตัวอย่างกลับไปสู่ประชากร โดยใช้สถิติบรรยายในการวิเคราะห์เชิงปริมาณนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโมเดลลิสเรล จึงจำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่พอสมควร ด้วยสาเหตุนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่ม

ตัวอย่างโดยใช้แนวคิดของ Hair และคณะ^๔ ที่ได้นำเสนอเกณฑ์ที่ใช้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์โมเดลอิสระโดยพิจารณาจากขนาดของโมเดล ซึ่งโดยทั่วไปมักนิยมใช้ ๑๐-๒๐ คน ต่อ ๑ ค่าพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าหรือจำนวนเส้นทาง (path) ๑ ตัว สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้ขนาด ๑๐ คน ต่อ ๑ พารามิเตอร์สำหรับการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลสมมติฐานการวิจัยมีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าทั้งสิ้นจำนวน ๗๐ พารามิเตอร์ โดยพิจารณาจากจำนวนเส้นทางที่ลากจากตัวแปรแฝงไปหาตัวแปรสังเกตได้ จำนวน ๒๕ เส้น เส้นค่าความคลาดเคลื่อน จำนวน ๒๕ เส้น เส้นที่ลากระหว่างตัวแปรแฝง จำนวน ๑๔ เส้น และเส้นค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรภายในแฝงจำนวน ๖ เส้น ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีขนาด จำนวน ๗๐๐ คน ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามเพื่อขอขออนุญาตการตอบแบบสอบถามไม่ครบเป็นจำนวน ๘๐๐ ฉบับ

วิธีการสุ่มและการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากในแต่ละกลุ่มอำเภอ เพื่อให้ได้พื้นที่ในการเก็บข้อมูลกลุ่มอำเภอละ ๑ ตำบล ในส่วนของจำนวน

สัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวนสัดส่วนของผู้สูงอายุในตำบล อำเภอ ตามลำดับ ดังนี้ (๑) ตำบลคลองแม่ลาย อำเภอเมืองกำแพงเพชร จำนวน ๒๒๔ คน (๒) ตำบลหนองแม่แตง อำเภอไทรงาม จำนวน ๖๘ คน (๓) ตำบลสักงาม อำเภอคลองลาน จำนวน ๔๒ คน (๔) ตำบลวังชะพลู อำเภอขามเฒ่า จำนวน ๑๓๘ คน (๕) ตำบลวังแคม อำเภอคลองขลุง จำนวน ๑๐๓ คน (๖) ตำบลท่าไม้ อำเภอพรานกระต่าย จำนวน ๙๐ คน (๗) ตำบลหนองหลวง อำเภอลานกระบือ จำนวน ๓๙ คน (๘) ตำบลถาวรพัฒนา อำเภอทรายทองพัฒนา จำนวน ๓๑ คน (๙) ตำบลหินดาด อำเภอปางศิลาทอง จำนวน ๒๔ คน (๑๐) ตำบลบึงสามัคคี อำเภอบึงสามัคคี จำนวน ๑๔ คน และ (๑๑) ตำบลลานดอกไม้ตก อำเภอโกสัมพีนคร จำนวน ๒๗ คน รวมจำนวนผู้สูงอายุที่แจกแบบสอบถามทั้งสิ้น ๘๐๐ คน

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มจากทางหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา ได้จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเก็บข้อมูลวิจัยเสนอต่อผู้บริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นใน ๑๑ ตำบล ของจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อขออนุญาตรวมถึงขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในพื้นที่ และเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภายหลังได้รับการอนุญาตจากผู้บริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทั้ง ๑๑ ตำบลแล้ว ซึ่งการส่งแบบสอบถามและการรับคืน ผู้วิจัยได้ดำเนินการใน ๒ วิธี ได้แก่ วิธีที่หนึ่ง คือ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและรับคืนด้วยตนเอง วิธีที่สอง คือ ผู้วิจัยขอความ

^๔ Hair, J.F., Anderson, R.E., Tatham, R.L., & Black, W.C., **Multivariate data analysis**, 5th ed., (New Jersey: Prentice Hall, 1998), p.732.

อนุเคราะห์จากพัฒนาการประจำตำบลเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแทนผู้วิจัย

จากการส่งแบบสอบถาม จำนวน ๘๐๐ ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน ๗๗๐ ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ ๙๖.๒๕ ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ มีจำนวน ๗๗๐ คน ซึ่งถือว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีความเหมาะสม และเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์โมเดลอิสระ

ปัจจัยหรือตัวแปรที่นำเข้ามาวิเคราะห์ในโมเดลนั้น เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยการนำวิธีการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนารอบแนวคิดในเชิงทฤษฎีก่อนนำมาพัฒนาเป็นโมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา จำนวน ๑ โมเดล

๔. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ได้ค้นพบประเด็นที่ตอบวัตถุประสงค์ดังนี้

(๑) องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา: ผลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลจากการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า องค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้ได้นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการของตัวแปรแต่ละตัวได้ชัดเจนมากขึ้นสามารถนำมาเป็นตัวแปรที่เหมาะสมในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่ง

องค์ประกอบในการวิจัย ประกอบด้วย (๑) เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๒ ตัวแปร คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม (๒) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๘ ตัวแปร คือ ความพอดี ความพอประมาณ เหตุปัจจัยที่เปลี่ยนแปลง ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม (๓) ภาวนา ๔ เป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร คือ กายภาวนา สติภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา (๔) การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร คือ ตัวตนที่แท้จริง ตัวตนที่ต้องการจะเป็น และตัวตนที่ต้องการนำเสนอ และ (๕) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร คือ อีสุระทางกายและสังคม อีสุระทางจิตใจ และอีสุระด้วยปัญญา

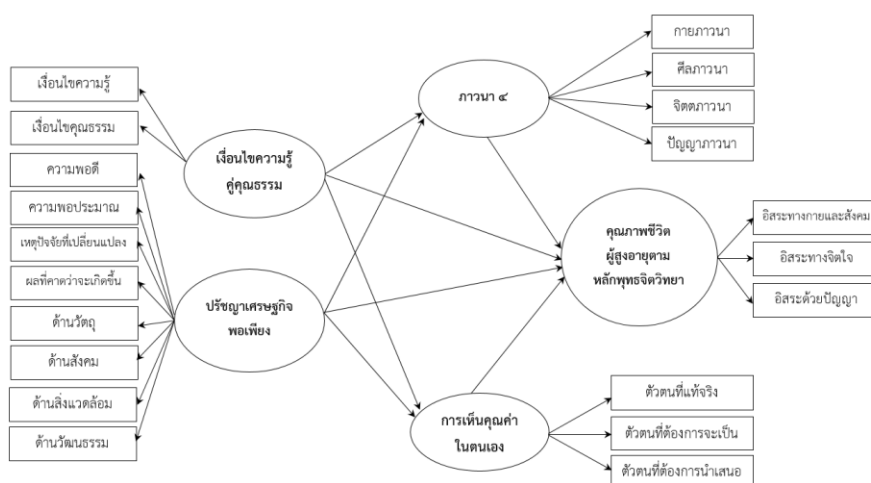
(๒) การสร้างโมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา: โมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยมีภาวนา ๔ และการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นตัวแปรส่งผ่าน ประกอบด้วยตัวแปรแฝง ๕ ตัวแปร แบ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอก ๒ ตัวแปร ตัวแปรแฝงภายใน ๓ ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ ๒๐ ตัวแปร ดังรายละเอียดของตัวแปร ดังนี้

๑. ตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ภายนอก (Exogenous latent and observed)

ประกอบด้วย ๒ ตัวแปร คือ ๑) เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๒ ตัวแปร คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ๒) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๘ ตัวแปร คือ ความพอดี ความพอประมาณ เหตุปัจจัยที่เปลี่ยนแปลง ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม

๒. ตัวแปรแฝงและสังเกตได้ภายใน (Endogenous talent and observed) ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรแฝง ๓ ตัวแปร คือ ๑) ภาวะ ๔ (เป็นตัวแปรส่งผ่านตัวที่ ๑) โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร คือ ภาวะ กายภาวะ ศีลภาวะ จิตภาวะ และปัญญาภาวะ

ภาวะ ๒) การเห็นคุณค่าในตนเอง (เป็นตัวแปรส่งผ่านตัวที่ ๒) โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร คือ ตัวตนที่แท้จริง ตัวตนที่ต้องการจะเป็น และตัวตนที่ต้องการนำเสนอ ๓) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร คือ อิสระทางกายและสังคม อิสระทางจิตใจ และอิสระด้วยปัญญา สำหรับโมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยมีภาวะ ๔ และการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน ดังแสดงตาม ภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ โมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยมีภาวะ ๔ และการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน

(๓) การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยากับข้อมูลเชิง

ประจักษ์: ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง และทางอ้อมระหว่างตัวแปรในโมเดล ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตามหลักพุทธจิตวิทยา แบ่งออกเป็น จำนวน ๒ โมเดล ดังนี้

โมเดลที่ ๑ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยมีภาวนา ๔ เป็นตัวแปรส่งผ่าน ประกอบด้วยตัวแปรแฝง ๔ ตัวแปร แบ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอก ๒ ตัวแปร ตัวแปรแฝงภายใน ๒ ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ ๑๗ ตัวแปร ดังรายละเอียดของตัวแปร ดังนี้

(๑) ตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ภายนอก (Exogenous latent and observed) ประกอบด้วย ๑) เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม (KM) โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๒ ตัวแปร คือ เงื่อนไขความรู้ (X1) และเงื่อนไขคุณธรรม (X2) ๒) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SUFF) โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๘ ตัวแปร คือ ความพอดี (X3) ความพอประมาณ (X4) เหตุปัจจัยที่เปลี่ยนแปลง (X5) ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (X6) ด้านวัตถุ (X7) ด้านสังคม (X8) ด้านสิ่งแวดล้อม (X9) และด้านวัฒนธรรม (X10)

(๒) ตัวแปรแฝงและสังเกตได้ภายใน (Endogenous latent and observed) ซึ่งประกอบด้วย ๑) ภาวนา ๔ (PAVANA) ซึ่งเป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร คือ ภาวนา (y1) ศีลภาวนา (Y2) จิตตภาวนา (Y3) และปัญญาภาวนา (Y4) ๒) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา (QUAL) โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้

๓ ตัวแปร คือ อิสระทางกายและสังคม (Y8) อิสระทางจิตใจ (Y9) และอิสระด้วยปัญญา (Y10)

การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มีภาวนา ๔ เป็นตัวแปรส่งผ่าน ผลการวิเคราะห์โมเดลในครั้งแรก พบว่า โมเดลไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ ๑๖๗๐.๗๕ ทิ้งค่าอิสระเท่ากับ ๑๑๓ และความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .000 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .๑๓๔

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงปรับโมเดลโดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ ซึ่งเป็นการผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นจากข้อตกลงเบื้องต้นในสถิติวิเคราะห์ดั้งเดิมที่กำหนดว่าเทอมความคลาดเคลื่อนต้องไม่สัมพันธ์กัน เป็นข้อตกลงเบื้องต้นในสถิติวิเคราะห์ด้วย SEM ซึ่งกำหนดให้มีการนำเทอมความคลาดเคลื่อนมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และเทอมความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันตามสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ธรรมชาติ ผลการปรับโมเดล จะได้ค่าขนาดอิทธิพลและค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลที่ถูกต้องตรงกับความ เป็นจริงมากขึ้น ผู้วิจัยพิจารณาปรับโมเดลจากดัชนีดัดแปลงโมเดล (modification indices) และได้ปรับโมเดลจำนวน ๕๒ เส้นทาง โดยได้ปรับ ๑) เส้นทาง Theta-Delta (TD) ๒) เส้นทาง Theta-Epsilon (TE) และ ๓) เส้นทาง Theta-Delta-Epsilon (TH) และผลจากการปรับโมเดลทำให้ได้โมเดลความสัมพันธ์

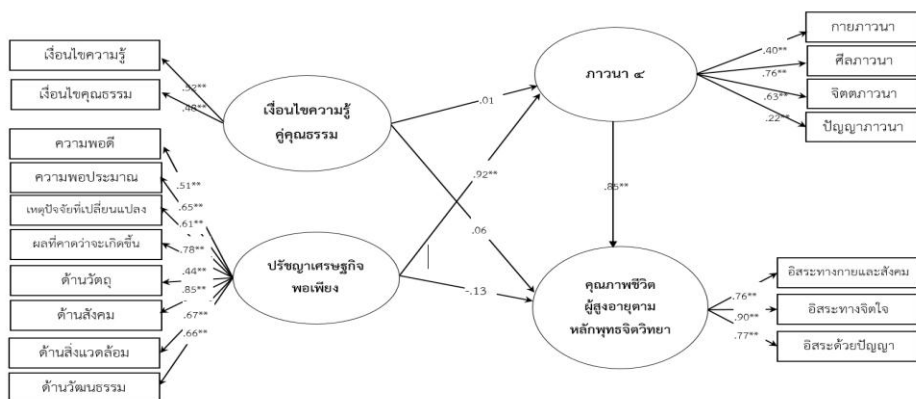
เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มีภาวะนา ๔ เป็นตัวแปรส่งผ่านที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มีภาวะนา ๔ เป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ ๘๐.๐๕ องศาอิสระเท่ากับ ๖๑ ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .๐๕๑ นั่นคือ ค่าไค-สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มี

ภาวะนา ๔ เป็นตัวแปรส่งผ่าน ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .๙๙ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .๙๗ ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ ๑ และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .๐๒๐ ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ และค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรสูงสุด (Largest Standardized Residuals) เท่ากับ ๔.๒๒

ดังนั้นสามารถแสดงผลสรุปได้ดังนี้

$\chi^2 = 80.05$, $df = 61$, $p = .051$, $RMSEA = .020$ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติแยกตามสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและค่าอิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มีภาวะนา ๔ เป็นตัวแปรส่งผ่านตามโมเดลที่ ๑ ดังแสดงใน ภาพที่ ๒

$$\chi^2 = 80.05, df = 61, p = .051, RMSEA = .020$$

ภาพที่ ๒ (โมเดลที่ ๑) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มี ภาวะนา ๔ เป็นตัวแปรส่งผ่าน

โมเดลที่ ๒ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยมีการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นตัวแปรส่งผ่าน ประกอบด้วยตัวแปรแฝง ๔ ตัวแปร แบ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอก ๒ ตัวแปร ตัวแปรแฝงภายใน ๒ ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ ๑๖ ตัวแปร ดังรายละเอียดของตัวแปร ดังนี้

(๑) ตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ภายนอก (Exogenous latent and observed) ประกอบด้วย ๑) เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม (KM) โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๒ ตัวแปร คือ เงื่อนไขความรู้ (X1) และเงื่อนไขคุณธรรม (X2) ๒) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SUFF) โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๘ ตัวแปร คือ ความพอดี (X3) ความพอประมาณ (X4) เหตุปัจจัยที่เปลี่ยนแปลง (X5) ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (X6) ด้านวัตถุ (X7) ด้านสังคม (X8) ด้านสิ่งแวดล้อม (X9) และด้านวัฒนธรรม (X10)

(๒) ตัวแปรแฝงและสังเกตได้ภายใน (Endogenous latent and observed) ซึ่งประกอบด้วย ๑) การเห็นคุณค่าในตนเอง (SELF) ซึ่งเป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร คือ ตัวตนที่แท้จริง (Y5) ตัวตนที่ต้องการจะเป็น (Y6) และตัวตนที่ต้องการนำเสนอ (Y7) ๒) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา (QUAL) โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร คือ อิสระทางกายและสังคม (Y8) อิสระทางจิตใจ (Y9) และอิสระด้วยปัญญา (Y10)

การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน ผลการวิเคราะห์โมเดลในครั้งแรก พบว่าโมเดลไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ ๙๓๑.๖๖ ที่องศาอิสระเท่ากับ ๙๘ และความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .๐๐๐ ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .๑๐๕

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงปรับโมเดลโดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ ซึ่งเป็นการผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นจากข้อตกลงเบื้องต้นในสถิติวิเคราะห์ดั้งเดิมที่กำหนดว่าเทอมความคลาดเคลื่อนต้องไม่สัมพันธ์กัน เป็นข้อตกลงเบื้องต้นในสถิติวิเคราะห์ด้วย SEM ซึ่งกำหนดให้มีการนำเทอมความคลาดเคลื่อนมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และเทอมความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันตามสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ธรรมชาติ ผลการปรับโมเดล จะได้ค่าขนาดอิทธิพลและค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น ผู้วิจัยพิจารณาปรับโมเดลจากดัชนีดัดแปลงโมเดล (modification indices) และได้ปรับโมเดลจำนวน ๓๕ เส้นทาง โดยได้ปรับ ๑) เส้นทาง Theta-Delta (TD) ๒) เส้นทาง Theta-Epsilon (TE) และ ๓) เส้นทาง Theta-Delta-Epsilon (TH) และผลจากการปรับโมเดล ทำให้ได้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มีการเห็นคุณค่าใน

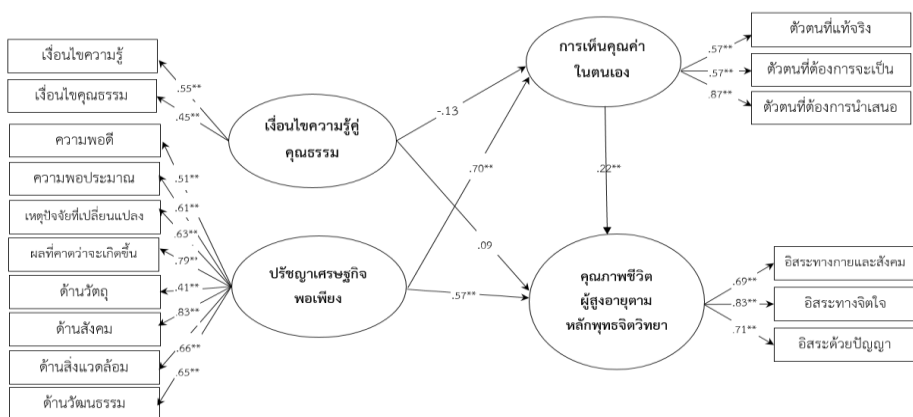
ตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่านที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ ๗๗.๕๐ องศาอิสระเท่ากับ ๖๓ ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .๐๕๗ นั่นคือ ค่าไค-สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิง

ประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .๙๙ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .๙๗ ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ ๑ และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .๐๒๑ ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ และค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรสูงสุด มีค่าเท่ากับ ๒.๘๕

ดังนั้นสามารถแสดงผลสรุปได้ดังนี้

$\chi^2 = ๗๗.๕๐$, $df = ๖๓$, $p = .๐๕๘$, $RMSEA = .๐๑๘$ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติแยกตามสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและค่าอิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่านตามโมเดลที่ ๒ ดังแสดงใน ภาพที่ ๓

$$\chi^2 = 77.90, df = 63, p = .098, RMSEA = .018$$

ภาพที่ ๓ (โมเดลที่ ๒) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มี การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นตัวแปรส่งผ่าน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๐ และเมื่อพิจารณาช่วงอายุ พบว่า โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๖๐-๖๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๖๐ โดยส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๔๐ และมีสถานภาพการสมรสแบบครองคู่ คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๘๐ มีสถานภาพในครอบครัวโดยเป็นหัวหน้าครอบครัว คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๔๘ สำหรับด้านการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๐ ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๗๐ อยู่อาศัยร่วมกับบุตรหลาน/ญาติ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๖๐ และมีสถานะเป็นเจ้าของบ้าน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๕๐ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๔๐ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

๕. สรุป

งานวิจัยเรื่องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธจิตวิทยานี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สถิติบรรยาย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยใช้โปรแกรม LISREL และใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกในการวิจัยเชิงคุณภาพ และกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชรในการวิจัยเชิงปริมาณ วิธีการวิจัย

แบบผสมวิธีในงานวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น (๑) **การวิจัยเชิงคุณภาพ** ทำการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกรายบุคคลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หรือผู้เชี่ยวชาญใน ๔ ด้าน จำนวน ๓๑ รูป/คน ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น สามารถตอบคำถามและ **วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ ๑ และ ข้อที่ ๒** ดังนี้ คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑) องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา ประกอบด้วย ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม ภาวนา ๔ การเห็นคุณค่าในตนเอง และคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา ส่วนคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒) โมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยานั้น พบว่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุนั้น ควรมี ภาวนา ๔ และการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน ซึ่งโมเดลสมมติฐานนี้ประกอบด้วยตัวแปรแฝง ๕ ตัวแปร แบ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอก ๒ ตัวแปร ได้แก่ เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนตัวแปรแฝงภายใน ๓ ตัวแปร ได้แก่ ภาวนา ๔ การเห็นคุณค่าในตนเอง และคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยารวมถึงตัวแปรสังเกตได้อีก ๒๐ ตัวแปร (๒) **การวิจัยเชิงปริมาณ** กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไปอาศัยใน ๑๑ อำเภอ อำเภอละ

๑ ตำบล ในจังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามทฤษฎีการใช้ความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยแจกแบบสอบถามกับผู้สูงอายุ จำนวน ๗๗๐ คน จึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยใช้โปรแกรมลิสเรลเพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่ ๓ คือ เพื่อการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา กับข้อมูลเชิงประจักษ์นั้น พบว่า ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมระหว่าง

ตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาแบ่งออกเป็น ๒ โมเดล ได้แก่ โมเดลที่ ๑ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาโดยมี ภาวนา ๔ เป็นตัวส่งผ่าน และ โมเดลที่ ๒ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยมีการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นตัวส่งผ่าน ทั้งสองโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

บรรณานุกรม

๑. หนังสือภาษาไทย

กาญจนา ตั้งชลทิพย์และคณะ. “คุณค่าผู้สูงอายุ: ภาพสะท้อนมุมมองจากคนสองวัย”.

(นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, ๒๕๕๓), ๒๙-๖๑.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. โมเดลลิสเรล สถิติการวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. (กรุงเทพมหานคร:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๒) หน้า ๒๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ ๑.

(กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา. ๒๕๔๐). หน้า ๕๑.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม ๒ วัยรุ่น-วัยสูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่ ๙ แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับพิมพ์เพิ่ม). (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (๒๕๕๓). ๕๑๔-๕๕๖.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”. พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๕๔). หน้า ๘-๑๐.

๒. หนังสือภาษาอังกฤษ

Hair, J.F., Anderson, R.E., Tatham, R.L., & Black, W.C., Multivariate data analysis, 5th ed., (New Jersey: Prentice Hall, 1998), p.732.

R. Arking. Biology of Aging: Observations and Principles. (New Jersey: Prentice. 1991. และ Hall. Inc.. Gormly. A.V. & Brodzinsky. D. Lifespan Human Development. (New York: Holt Rinehart and Winston Inc.1989).

Wallace. R.B. Aging and disease: From laboratory to communication in the Epidemiologic study of the elderly. (New York: Oxford University Press.1992

๓. สื่อออนไลน์

ศิริวรรณ ว่องวีรภูมิ และลดารัตน์ ศรีรักษ์. (๒๕๕๑). การวางแผนทางการเงินเพื่อวัยเกษียณ. มหาวิทยาลัย กรุงเทพ. สืบค้นเมื่อ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๒, เข้าถึงได้จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/april_june_11/pdf/aw31.pdf

สำนักงานสถิติจังหวัดกำแพงเพชร, ๒๕๖๐. สืบค้นเมื่อ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๒, เข้าถึงได้จาก http://kpphet.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=308:inforgraphic---2560&catid=84:2011-10-11-07-23-12&Itemid=558

